

HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KURUMUNUN YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA İNCELENMESİ

İsmail Turgut KILDAN
Çine Cumhuriyet Savcısı

Giriş

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, hukukumuzda ilk kez 15.07.2005 tarihinde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 23'üncü maddesi ile girmiştir. İlk düzenlenişinde sadece çocuklar hakkında uygulanan kurum, 06.12.2006 gün ve 5560 sayılı Yasanın 23'üncü maddesiyle 5271 sayılı Yasanın 231'inci maddesine eklenen 5 ve 14'üncü fıkralar ile büyükler için de kabul edilmiştir. 5560 sayılı Yasanın 40'ıncı maddesi ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 23'üncü maddesi değiştirilmiş, denetim süresindeki farklılık haricinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması açısından yetişkin suçlular ile suça sürüklenen çocuklar aynı koşullara tabi tutulmuştur. Böylece hükmün açıklanmasının geri bırakılması hususunda büyükler ve çocuklar yönünden uygulamada paralellik sağlanmıştır. Kural olarak¹ aralarındaki tek fark suça sürüklenen çocuklar için denetim süresi üç yıl, yetişkin sanıklar için ise beş yıldır. Başlangıçta yetişkin sanıklar yönünden takibi şikayete bağlı suçlarla sınırlı olarak, hükmolunan bir yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası için kabul edilen bu müessese, 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe giren 23.01.2008 gün ve 5728 sayılı Yasanın 562'nci maddesi ile 5271 sayılı Yasanın 231'inci maddesinin 5 ve 14'üncü fıkralarında yapılan değişikliklerle hükmolunan iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezaları için uygulanabilir hale getirilmiş, şikayete bağlı suçlarla sınırlı olarak uygulanan bu müessese Anayasanın 174'üncü maddesinde güvence altına alınan İnkılap Kanunlarında yer alan suçlar hariç olmak üzere, tüm suçları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.²

Bu düzenlemede, hükmolunacak ceza miktarı ve faile ilişkin çeşitli koşullar öngörülmüştür. Buna göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için, mahkemenin öncelikle sanık hakkında bir hüküm tayin etmesi, saptadığı sonuç cezanın yasadaki ceza miktarı ve süresi bakımından öngörülen sınırlar içinde kaldığını tespit etmesi, ayrıca yine yasadaki fail bakımından aranan CMK'nin 231/6'ncı maddesindeki koşulların da gerçekleştiğini belirlemesi gerekmektedir. Kuşkusuz mahkeme sanık hakkında saptadığı cezayı, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararında gösterecektir. Böylece sanık, denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlediği veya öngörülen denetimli serbestlik yükümlülüğüne aykırı davrandığında, hüküm kendisine açıklanacak ve hükmün mahkemece değiştirilmemesi halinde de infaz edilecek olan cezayı önceden öğrenmiş olacaktır.³ Açıklanan hükmü, yasa yolu denetimi sırasında inceleyecek olan merci de mahkemenin tayin ettiği cezanın yasadaki koşullara uyup uymadığını denetleyebilecektir.

1. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için gerekli koşullar

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için öncelikle sanığın isnat edilen suçu işlemesi ve bunun sonucunda da mahkûmiyetine karar verilmiş olması gerekir. Sanığın beraatine, ceza verilmesine yer olmadığına, mahkemenin yetkisizliğine veya görevsizliğine, uzlaşma, zamaşımı, şikayet yokluğu veya vazgeçme ile kamu davasının düşürülmesine karar verilecek hallerde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez. Sanık hakkında verilen hüküm 5271 sayılı CMK'nin 223'üncü maddesine uygun biçimde kurulmalı, daha sonra kanuni sonuçları da sanığa veya müdafisine anlatılarak hükmün

¹ Yetişkinlerden farklı olarak Çocuk Koruma Kanununun dördüncü bölümünde çocuklara özgü "denetim" olanakları öngörülmüştür.

² Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 03.06.2008 tarih ve E.2008/7-133, K.2008/162 sayılı kararı, bk. Açıklamalı Kanun-İçtihat Programı.

³ YCGK'nin 25.09.2007 tarih ve E.2007/1-183, K.2007/190 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 34, Haziran, 2008, s. 1169.

açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmelidir. Sanık hakkında ceza belirlemeden ve 5271 sayılı CMK'nin 223'üncü maddesine uygun biçimde hüküm kurulmadan doğrudan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi usûl ve yasaya aykırıdır.⁴ Mahkemece yapılan yargılama sonunda 5271 sayılı CMK'nin 223'üncü maddesine uygun biçimde hükmolunan ceza iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanamayacağı suçlardan değil ise, CMK'nin 231'inci maddesinde yer alan diğer şartlar da oluşmuşsa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir. Sanık hakkında her suç yönünden hükmedilen ceza miktarı ayrı ayrı dikkate alınacak, diğer bir ifade ile sanığın birden fazla suçtan mahkûmiyeti halinde, bu mahkûmiyetlerin toplamı nazara alınmayacaktır. Ancak bu olgular mahkemece, suç işleme hususu yönünden değerlendirilebilecektir. Doğrudan hükmedilen adli para cezası ile iki yıl veya daha az süreli hapis cezası ile beraber hükmedilen adli para cezalarında, adli para cezasının miktarına bakılmaksızın hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir. Sanık hakkında adli para cezası ile hapis cezasının birlikte verildiği durumlarda, verilen hapis cezası iki yıldan fazla ise adli para cezasının miktarı ne olursa olsun hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez. Mahkemece hükmolunan 2 yıl veya daha az süreli hapis cezasındaki suçun, taksirle veya kastla işlenmesinin önemi yoktur. Yine 2 yıldan fazla hükmolunan hapis cezasındaki suç, taksirle işlenmiş olsa dahi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesinde aranan diğer koşulları düzenleyen CMK'nin 231'inci maddesinin 6'ncı fıkrasına göre;

- Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,
 - Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,
 - Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,
- şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Aşağıda bu şartlar ayrı ayrı incelenecektir.

1.1. Sanığın daha önceden işlediği kasıtlı bir suçtan mahkûm olmaması

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için, sanığın derdest olan davaya konu suçtan daha önce işlediği suçun kasıtlı veya olası kastla işlenen bir suç olması gerekir. Taksir ve bilinçli taksirle işlenen suçlar hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine engel değildir. Ceza yönünden herhangi bir ayırım gözetilmediğinden, hükmolunan cezanın hapis veya adli para cezası olmasının, bu koşul açısından herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca sanığın daha önceden işlediği suç nedeniyle verilen mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi de gerekir. Örneğin daha önceden işlediği suç nedeniyle sanığa mahkûmiyet hükmü verilmiş, sanık bu kararı temyiz etmiş ise hakkında kesinleşmiş hüküm olmadığından, aynı mahkemede başka suçtan sanığın mahkûmiyetine karar verilecekse, diğer şartlar da oluşmuşsa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir. Zira bir kimse hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan suçlu olarak kabul edilemeyeceği masumiyet karinesi ilkesinin gereğidir.

Sanık daha önceden işlediği kasıtlı bir suç nedeniyle mahkûm olmuş ise, sanığın bu mahkûmiyet kararının verildiği tarihten sonra işlediği yeni suçla ilgili hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına olanak bulunma-maktadır. Önceki mahkûmiyetin bu sonucu doğurabilmesi için, sonraki suçla ilgili karar verilmeden önce kesinleşmesi gerekir.⁵ Örneğin sanık S., 1 Ocak

⁴ Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu ilk çıktığında, uygulamada bazı mahkemeler sanığa hüküm kurmadan doğrudan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını vermiştir. Bu durum kanun yararına bozma konusu yapılmıştır. Bk. Yargıtay Sekizinci Ceza Dairesinin 12.05.2008 tarih ve E.2008/6635, K.2008/5419 sayılı kararı; Yargıtay Altıncı Ceza Dairesinin 08.03.2007 tarih ve E.2006/16981, K.2007/2978 sayılı kararı.

⁵ YCGK'nin 06.05.2008 tarih ve Esas: 2007/4.MD-27, Karar: 2008/95 sayılı kararı.
<http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=5684>, 03.08.2009.

2004 tarihinde işlemiş olduğu suç nedeniyle yapılan yargılamasında, mahkemece 01.01.2005 tarihinde mahkûmiyetine karar verilmiş, sanığın temyizi üzerine Yargıtay, mahkeme kararını 01.01.2006 tarihinde onamıştır. Sanık S.'nin 01.10.2004 tarihinde işlemiş olduğu başka bir suç nedeniyle yapılan yargılamasında, diğer şartlar da oluşmuşsa mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir. Çünkü, sanığın yargılamaya konu yeni suçu, mahkûmiyet kararından önce işlemiş olması nedeniyle, sözü edilen mahkûmiyet kararı yargılama konusu suçla ilgili hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına engel oluşturmayacaktır. Ayrıca kesinleşen mahkûmiyet için de TCK'nin 7'nci maddesi uyarınca yapılan değerlendirmede şartları oluşmuşsa, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir. Bu nedenle, sanığın daha önceden işlediği suç nedeniyle sabıkası bulursa dahi yukarıdaki örnekte olduğu gibi, bazı durumlarda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına engel olmayacaktır. Dolayısıyla sanık hakkında işlediği suçlar nedeniyle birden fazla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir.

Sanığın daha önceden işlediği suçun adli sicilden silinme koşulları oluşmuşsa, adli sicilden silinmemiş olsa bile, bu husus hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel değildir. 3682 sayılı Adli Sicil Yasası döneminde oluşan adli sicil kayıtlarında, silinme koşullarının oluşup oluşmadığı ve sanığın adli sicil kaydının bulunup bulunmadığı adli sicil kaydının incelenmesi suretiyle saptanabilmekte ise de; 5352 sayılı Adli Sicil Yasasının 9'uncu maddesi uyarınca oluşturulan adli sicil kayıtları, ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazının tamamlanması ile Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce silinerek bu kayıtlar arşiv kaydına alınacağından, sanığın daha önce suç işleyip işlemediğinin saptanabilmesi için adli sicil kaydının getirilmesi yeterli değildir.

Yine 5352 sayılı Adli Sicil Yasasının 9/3'üncü maddesi uyarınca adli para cezasının mahkûmiyet hükümleri ile cezanın ertelenmesine ilişkin hükümler, adli sicil kaydına alınmadan doğrudan arşive kaydedilir. Bu nedenle 5352 sayılı Adli Sicil Yasasının 9'uncu maddesi uyarınca arşiv bilgilerinin de istenmesi gerekmektedir.⁶ Sanığın daha önceden işlediği suçun adli sicilden silinme koşulları oluşmuşsa, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel değil ise de, bu husus, sanığın suç işleme hususundaki eğilimini belirlemek yönünden mahkemece değerlendirmeye tabi tutulabilecektir. Örneğin, sanığın kasten işlemiş olduğu dört suçtan mahkûmiyeti varsa ve adli sicilden silinme koşulları da mevcut ise, mahkemece, sanığın kişilik özellikleri göz önünde bulundurularak daha önceden işlediği suçlardaki kastının yoğunluğu ve suç işleme şekli de değerlendirilerek yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılamaması gerekçesiyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmeyebilecektir. Burada hâkime takdir yetkisi tanınmıştır.

Sanığın cezası 647 sayılı Yasanın 6'ncı maddesi uyarınca ertelenmiş ve sanık deneme süresinde kasıtlı bir suç işlememişse, 765 sayılı TCK'nin 95/2'nci maddesi uyarınca önceki mahkûmiyet esasen vaki olmamış sayılacağından, bu nitelikteki bir mahkûmiyet CMK'nin 231/6 (a) maddesindeki koşul açısından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal bir engel oluşturmayacağı hususunda tereddüt yoktur.⁷ Bu durumda sanığın işlediği suçun adli sicilden silinme koşullarının oluşup oluşmadığının önemi de yoktur. Buna karşın, 5237 sayılı TCK'nin 51'inci maddesi uyarınca ertelenmiş mahkûmiyetlerde ceza infaz edilmiş sayılacağından ve 5352 sayılı Adli Sicil Yasasının 9'uncu maddesi uyarınca oluşturulan adli sicil kayıtları ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazının tamamlanması ile Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce silinerek bu kayıtlar arşiv kaydına alınacağından, bu tür mahkûmiyetlerin varlığı halinde sanığın

⁶ YCGK'nin 19.02.2008 tarih ve E.2006/6.MD-346, K.2008/25 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması", Adalet Yayınevi, İkinci Baskı, Ankara, 2009, s. 124.

⁷ YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve Esas: 2008/11-250, Karar: 2009/13 sayılı kararı, <http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=6022>, 06.08.2009, YCGK'nin 19.02.2008 tarih ve E.2006/6. MD-346, K.2008/25 sayılı kararı.

hiçbir şekilde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasından yararlanıp yararlanamayacağı tartışmalıdır.⁸

Hak yoksunluklarını kural olarak 5237 sayılı Yasanın 53'üncü maddesinde cezanın infazı ile sınırlandırılan, doğmuş hak mahrumiyetlerini ortadan kaldırmak için Adli Sicil Yasasına eklediği 13/a maddesi ile yasak hakların geri verilmesi müessesesini kabul eden ve 5237 sayılı TCK'nin 58'inci maddesinde tekerrür hükümlerinin uygulanması açısından infazdan itibaren beş ve üç yıllık süreler öngören yasa koyucunun, bir kez mahkûm olan bir kişinin ömür boyu bu mahkûmiyetinin olumsuz sonuçlarından etkilenmesi gerektiğini kabul ettiği düşünülemez. Bu nedenlerle, yeni yasa dönemindeki mahkûmiyetler açısından da, belirli sürelerin geçmesi ile bu mahkûmiyetlerin 231'inci maddenin uygulanmasına yasal engel oluşturmayacağını kabulde zorunluluk bulunmaktadır. Bu itibarla, 01.06.2005 tarihinden sonra işlenen suçlardan dolayı mahkûm edilen sanıklar yönünden, 5237 sayılı TCK'nin tekerrür hükümlerinin uygulanması için 58'inci maddesinde öngörülen sürelerin nazara alınması ve bu sürelerin geçmiş olduğu hallerde, önceki mahkûmiyetin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının objektif koşullarının değerlendirilmesi yönünden engel oluşturmayacağını kabulü adalet ve hakkaniyete uygun olacaktır. Ancak, yasal engel oluşturmayan bu mahkûmiyetlerin yargılama mercilerince, subjektif koşulun ele alınmasında sanığın suç işleme eğilimi açısından değerlendirmeye esas alınmasında da bir engel bulunmamaktadır.⁹

Hem yürürlükten kaldırılan 3682 sayılı Adli Sicil Kanununun 4'üncü maddesi, hem de 5352 sayılı Adli Sicil Kanununun 5'inci maddesi uyarınca sırf askeri suç niteliğinde olan mahkûmiyet hükümleri, sanığın adli sicil kaydına işlenmemektedir. Sırf askeri suç, sadece asker kişilerin işleyebileceği ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununda düzenlenen suçlardır. Bu nitelikteki suçları sivil şahıslar işleyemez. Asker kişiler, sırf askeri suç dışında örneğin, TCK'de düzenlenen suç işlemişse, mahkûmiyet hükmü askeri mahkemelerce verilse de, adli sicil kaydına işlenmektedir. Asker kişilerin askeri mahkemelerce verilse de, sırf askeri suç dışındaki mahkûmiyeti, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına engel olacaktır. Sanığın sırf askeri suç niteliğindeki kasıtlı bir suçtan mahkûmiyeti, CMK'nin 231/6 (a) maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel teşkil edecek midir? Örneğin sanık birlik içerisinde cep telefonu bulundurmayacağı emrine rağmen, cep telefonu bulundurmuş ve askeri mahkemece sanığın 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 87/1'inci maddesi ilk cümle gereğince "*Emre itaatsizlikte ısrar*" suçundan cezalandırılmasına karar verilmiş ve bu karar kesinleştikten sonra, askerlikten dönen sanık, yeni bir suç işlerse, daha önce işlediği sırf askeri suç niteliğindeki mahkûmiyeti, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına engel olacak mıdır? CMK'nin 231/6 (a) maddesinde "*sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması*" şartı arandığı için, askeri veya adli yargı ayırımı da yapılmadığından, sırf askeri suç niteliğindeki mahkûmiyet kasıtlı bir suçtan ise, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel teşkil ettiğini kabul etmek madde lafzına uygun olacaktır.¹⁰ Askeri mahkemelerce de, sırf askeri suç niteliğindeki mahkûmiyetler, diğer

⁸ Sanığın cezası 5237 sayılı TCK'nin 51'inci maddesi uyarınca ertelenmişse, ceza infaz edilmiş sayılacağından, bu nitelikteki mahkûmiyet, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel oluşturacağı hususunda YCGK'nin 19.02.2008 tarih ve E.2006/6. MD-346, K: 2008/25 sayılı kararı bulunmaktadır. Ancak YCGK, 03.02.2009 tarih ve E.2008/11-250, K.2009/13 sayılı kararı ile bu görüşünden vazgeçerek, 01.06.2005 tarihinden sonra işlenen suçlardan dolayı mahkûm edilen sanıklar yönünden, 5237 sayılı TCK'de tekerrür hükümlerinin uygulanması için 58'inci maddesinde öngörülen sürelerin geçmiş olduğu hallerde, sanığın daha önceden işlediği suçtan mahkûm olmama objektif koşulunun değerlendirilmesinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına engel bir neden olarak kabul edilemeyeceğine karar vermiştir.

⁹ YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve E.2008/11-250, K.2009/13 sayılı kararı, <http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=6022>,

¹⁰ Sırf askeri suç niteliğindeki mahkûmiyetlerin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel olduğu hususunda elimize ulaşmış Yargıtay kararı bulunmamaktadır. Bu nitelikteki mahkûmiyetin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel olduğu kabul edilirse, asker kişilerin işlemiş olduğu suçlar nedeniyle verilen mahkûmiyet kararları, bağlı bulunduğu askerlik şubesi başkanlığına gönderildiği için buradan böyle bir suç işleyip işlemediği öğrenilebilecektir. Ancak her durumda, sanığın sırf askeri suç niteliğinde mahkûmiyetinin bulunup bulunmadığının askerlik şubesi başkanlığına sorulmasına da gerek yoktur. Her ne kadar

şarlar da oluşmuşsa (suç tarihi, mahkûmiyet tarihi vb.) TCK'nin 231/6 (a) maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel teşkil ettiği değerlendirilerek, bu nitelikte mahkûmiyeti bulunanlara, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanmamaktadır.¹¹ Ancak kanun koyucu, TCK'nin 58/4'üncü maddesi uyarınca sırf askeri suçlarla diğer suçlar arasında tekerrür hükümlerinin uygulanamayacağını özel olarak düzenlemiş, sanığı, bu nitelikteki mahkûmiyetin olumsuzluklarından korumak için mahkûmiyet hükmünün, adli sicil kaydına alınmasına da gerek duymamıştır. Bu nedenle, askeri disiplini sağlamak amacıyla, bir nevi disiplin hukukuna ait ceza normlarının karşılığı olan sırf askeri suçların, sivil şahıslar için hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel teşkil etmemesi, CMK'nin 231'inci maddesinin getiriliş amacına uygun olacağı gibi, adaletli ve hakkaniyetli bir çözüm yolu da olacaktır. CMK'nin 231'inci maddesinde bu konuda açık bir düzenleme yapılması, bu belirsizliğe son vermek için en uygun çözüm yolu olacaktır. Ancak mahkemece, sanığın sırf askeri nitelikte olan suç işleme şekli, kastının yoğunluğu gibi hususlar, CMK'nin 231/6 (b) maddesi uyarınca sanığın kişilik özellikleri ile bir daha suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılıp varılmayacağına değerlendirilmeye tabi tutulabilecektir.

1.2. Mahkemece sanığın yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması

Hâkim, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışlarını göz önüne alarak sanığın yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varırsa ve diğer koşullar da oluşmuşsa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verebilecektir. Burada hâkim takdir yetkisini kullanacaktır. Kanunun tekrarıdan ibaret "*sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılmadığından*" hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilemez.¹² Hâkim, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunu niçin uygulamadığını gerekçesinde göstermek zorundadır. Örneğin sanık, çağrı kağıdı kendisine tebliğ edilmesine rağmen mazeretsiz olarak duruşmaya gelmemiş, zorla getirme kararını etkisiz hale getirmek için bulunduğu yeri terk etmiş ve duruşmada disiplinsiz tutum ve davranışlarda bulunmuşsa hâkim, takdir yetkisini kullanarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verebilecektir. Ayrıca "*sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması*" şartında incelendiği gibi, silinme koşulları oluşan veya CMK'nin 231/6 (a) maddesi gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına engel olmayan mahkûmiyetleri ile sanığın birden fazla suç işlediği durumlarda, suç işleme eğilimi ile sanığın kişilik özellikleri göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda mahkeme kanaate varmazsa, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı veremeyecektir.

sanığın sırf askeri suç niteliğinde olan mahkûmiyet hükümleri, adli sicil kaydına işlenmemekte ise de, almış olduğu mahkûmiyet hükmünün yukarıda bahsedildiği gibi adli sicilden silinme koşulları oluşmuşsa, bu durumda sanığın sırf askeri suç niteliğindeki mahkûmiyeti, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine engel olmayacaktır. Örneğin suç tarihinde 50 yaşında olan sanığın, asker iken sırf askeri suç niteliğinde mahkûmiyetinin bulunup bulunmadığının önemi yoktur. Sırf askeri suç niteliğinde mahkûmiyeti olsa dahi, adli sicilden silinme koşulları oluşmuştur. Ancak sanığın askerliğini yaptığı süre ile suç tarihi arasında geçen süre, adli sicilden silinme koşullarından az ise bu durumda mahkemece, sırf askeri suç niteliğinde mahkûmiyetinin bulunup bulunmadığı sanığın bağlı bulunduğu askerlik şubesi başkanlığından istenmelidir. Ancak yukarıda bahsedildiği gibi, sivil şahıslar için sırf askeri suçların, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel teşkil etmemesi, CMK'nin 231'inci maddesinin getiriliş amacına uygun olacağı gibi, adalet ve hakkaniyetli bir çözüm yolu da olacaktır.

¹¹ Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 12.02.2009 tarih ve E.2009/5, K.2009/14 sayılı kararı. 5739 sayılı Yasanın 1'inci maddesiyle 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununa ek geçici 10. maddesi eklenerek, Askeri Ceza Kanununda düzenlenen suçlara, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanamayacağı eklenmiş olup, burada 5739 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 01.03.2008 tarihinden önce işlenen suçlar kastedilmektedir.

¹² Gereksiz olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına dair verilen kararlar Yargıtay tarafından bozma nedeni yapılmıştır. Bkz. Yargıtay İkinci Ceza Dairesinin 05.12.2007 tarih ve E.2007/13875, K.2007/16328 sayılı kararı,

<http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=5247>

1.3. Suç nedeniyle uğranılan zararın tamamen giderilmesi

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanabilmesi için, suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekmektedir.¹³ Zararın giderilmesi bizzat sanık tarafından yerine getirilmesi gerekmeyip, sanık adına onun bilgisi ve rızası dahilinde üçüncü kişiler tarafından da giderilmesi yeterlidir.

Yargıtay ceza dairesi, hakaret suçundan yapılan yargılamada sanığın, mağdurun zararını karşılamaması nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar veren mahkeme kararını, mağdurun bir tazminat istemi ve dosyaya yansıyan bir zararı da belirlenemediğine göre, zararın karşılanmadığı gerekçesiyle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilemeyeceğini belirterek bozmuştur.¹⁴ Ancak maddi zarar olmayan suçlarda, suçun mağduru tazminat isteminde bulursa ve sanık tazminat istemini kabul etmese dahi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir. Ceza davasında suçun mağduru, manevi zararların giderilmesi için mahkemeden tazminat isteminde bulunamamakta, manevi zararın tazmini hukuk mahkemelerinde ayrı bir yargılamayı gerektirmektedir. Bazı suçlar zarar suçu niteliğinde olup, suç mağdurunun veya kamu idaresinin suçtan maddi zarar görmesi söz konusu olabilmektedir. Buna karşın bazı suçlarda ortada somut olarak gerçekleşen bir zarardan söz edilememektedir. CMK'nin 231'inci maddesinde kastedilen zarar, yalnızca zarar suçları bakımından uygulama yeteneği bulan maddi zarardır. Manevi zararlar bu kapsamda değerlendirilmez. Ortada somut maddi bir zarar yoksa, bu koşulun gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu ve Yargıtay ceza dairelerinin yerleşik uygulamaları da bu yöndedir.¹⁵ Örneğin hakaret, tehdit, cinsel taciz ve ruhsatsız silah bulundurmak gibi suçlarda maddi zarar bulunmadığından zararın giderilmesi koşulunun gerçekleştiği kabul edilmelidir.

Maddi zarar olan suçlarda, zararı belirleyecek hâkim, ceza yargılamasında şahsi hak davasına yer verilmediği gerçeğini de göz önünde bulundurmak koşuluyla, kanaat verici basit bir araştırma yapmalı, hukuk hâkimi gibi gerçek zararı tam anlamıyla saptamaya çalışmamalıdır. Zira, 5271 sayılı Yasanın 231'inci maddesindeki düzenleme, kişinin ileride hukuk mahkemesinde şahsi hak davası açmasına ve giderilmediğini düşündüğü gerçek zararının saptanarak kalan kısmına da hükmedilmesini isteme yönünden bir engel oluşturmamaktadır.¹⁶

2. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanamayacağı suçlar

Koşullu bir düşme nedeni oluşturan "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" müessesesi (mahkûmiyet, suç niteliği ve ceza miktarına ilişkin) objektif koşulların varlığı halinde, CMK'nin 231'inci maddesindeki şartlar da oluşmuşsa, diğer kişiselleştirme hükümlerinden önce ve resen mahkemece değerlendirilerek, uygulanması yönünde kanaate ulaşıldığı takdirde, hiçbir isteme bağlı olmaksızın öncelikle uygulanacaktır.¹⁷ Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun 2 yıldan fazla süreli hapis cezası içeren mahkûmiyet kararlarında uygulanamayacağı esas olmakla birlikte; CMK'nin 213/14'üncü maddesine göre Anayasanın 174'üncü maddesinde güvence altına

¹³ 06.12.2006 tarih ve 5560 sayılı Kanunun 40'ıncı maddesi ile değiştirilen 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 23/2 (d) madde metni şu şekildedir;

"Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi. Suçun işlenmesiyle kamunun uğradığı zarar miktarının belirlenememesi halinde, mahkemece taktir edilecek bir miktarda paranın bir defada Maliye vizesine yatırılması, ancak bu koşul, çocuğun ailesinin veya kendisinin ekonomik durumunun elverişli olmaması halinde aranmayabilir."

Dolayısıyla suça sürüklenen çocuğun işlediği suç 06.12.2006 tarihinden önce ise, mağdurun zararını karşılamasa bile, mahkemece, çocuğun ailesinin veya kendisinin ekonomik durumu elverişli değilse ve diğer koşullar da oluşmuşsa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir.

¹⁴ Yargıtay İkinci Ceza Dairesinin 17.11.2008 tarih ve E.2008/22645, K.2008/19206 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 35, Şubat, 2009, s. 358-359.

¹⁵ YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve E.2008/11-250, K.2009/13 sayılı kararı.

¹⁶ YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve E.2008/11-250, K.2009/13 sayılı kararı.

¹⁷ YCGK'nin 03.06.2008 tarih ve E.2008/7-133, K.2008/162 sayılı kararı, bk., Açıklamalı Kanun-İçtihat Programı.

alınan İnkılâp Yasalarında yer alan suçlarda süresine bakılmaksızın hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanamaz. Bunun yanında Yargıtay kararlarıyla suçun kendine has özelliği nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanamayacağı suçlar bulunmaktadır. Şimdi bu suçları inceleyelim.

2.1. Uzlaşma kapsamındaki suçlar

Uzlaşma kapsamında kalan suçlarda, 5271 sayılı CMK'nin 231'inci maddesinin 5'inci fıkrasında belirtilen “*Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır.*” şeklindeki ifade gereğince, tarafların kendi aralarında uzlaşmadıkları takdirde diğer tüm şartlar mevcut olsa bile, hükmün açıklanmasının gerektiği, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilemeyeceği hususunda Yargıtay ceza dairesi kararı bulunmaktadır.¹⁸ Ancak 5271 sayılı Kanunun 5560 sayılı Kanunla değişik 231'inci maddesinin 5'inci fıkrasına ilişkin “*Uzlaşma gerçekleşmediği takdirde ise, mahkeme; mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmemesi halinde, şartları aranmaksızın, uzlaşmayı kabul eden sanık hakkında kovuşturma konusu suçla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilir.*” şeklindeki gerekçe, 22.03.2006 tarihli ve 430 sayılı Kanun Tasarısındaki CMK'nin 254'üncü maddesine ilişkin değişiklik metni dikkate alınmak suretiyle ifade edilmiş olup, bu Tasarıdaki gerekçeye dayanak oluşturan 254'üncü maddenin 3'üncü fıkrası TBMM Adalet Komisyonunda madde metninden çıkartıldığı için, 231'inci maddedeki değişiklik gerekçesiyle 254'üncü maddenin kanunlaşan metni arasında bir uyumsuzluk ortaya çıkmıştır; bu nedenle 231'inci maddenin değişiklik gerekçesinde yer alan metni dikkate almamak gerekmektedir.¹⁹ Bu durumda uzlaşma kapsamında kalan suçlarda, uzlaşmanın bir kovuşturma şartı olması nedeniyle öncelikle 5271 sayılı CMK'nin 253 ve 254'üncü maddeleri gereğince uzlaştırma işlemi yapılmalı, taraflar arasında uzlaşma meydana gelmiş ise soruşturma aşamasında “*kovuşturmaya yer olmadığına dair karar*”, kovuşturma aşamasında ise “*düşme kararı*” verilmelidir. Taraflar uzlaşmıyorsa, CMK'nin 231'inci maddesindeki koşullar da oluşmuşsa mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir.²⁰ Burada CMK'nin 253 ve 254'üncü maddesinde düzenlenen uzlaşma müessesesindeki “*zarar*” kavramı ile CMK'nin 231'inci maddesinde düzenlenen ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarından olan “*mağdurun veya kamunun uğradığı zararın giderilmesi*” kavramının incelenmesi gerekir. Uzlaşma müessesesindeki “*zarar*” kavramı hem maddi hem de manevi zararları ifade ederken, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumundaki “*zarar*” kavramı sadece maddi zararları kapsamaktadır. Suça konu olayda zarar, maddi bir zarar ise ve de taraflar uzlaşmamışsa, CMK'nin 231'inci maddesinde hükmün

¹⁸ Yargıtay Beşinci Ceza Dairesinin 16.10.2008 tarih ve E:2008/10614, K:2008/8488 sayılı kararı, <http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=5635>, 29.07.2009.

¹⁹ Yargıtay Dokuzuncu Ceza Dairesinin 08.07.2008 tarih ve E:2007/12338, K:2008/8887 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, age, s. 65-66.

²⁰ Doktrinde uzlaşma kapsamında kalan suçlarda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilirken ikili ayırım yapılarak sonuca bağlanmaya çalışılmıştır. Buna göre, uzlaşma işlemini sanığın kabul edip mağdurun veya suçtan zarar gören kişinin kabul etmemesi durumunda, diğer koşullar da mevcut ise hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir. Eğer mağdur veya suçtan zarar gören uzlaşmayı kabul edip, sanık kabul etmemekte ise, bu durumda CMK'nin 231'inci maddesindeki koşullar oluşsa da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilememelidir.

Bk. **Bahattin Aras**, “*Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumu ve Uygulamadaki Sorunlar*”, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, sayı 22, Haziran, 2008, s. 64; **Sevinç Olgun**, “*Ceza Muhakemesi Kanununa göre Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*”, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, sayı 22, Haziran, 2008, s. 76; Aynı konuda kısmi olarak farklı bir düşünce; “*Uzlaşma gerçekleşmediği takdirde, mahkeme; mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmemesi halinde, şartları aranmaksızın, uzlaşmayı kabul eden sanık hakkında kovuşturma konusu suçla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilir. Mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmesine rağmen sanığın kabul etmemesi halinde, 231'inci maddedeki şartlar gerçekleşmiş olsa bile, sanık hakkında kovuşturma konusu suçla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez*”. Bk. **Mustafa Özbek**, “*Ceza Muhakemesi Kanununda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Mağdur Fail Uzlaştırmasının Usûl ve Esasları*”, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/264/2375.pdf>, s. 195 - 196.

açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için gerekli olan “*mağdurun veya kamunun uğradığı zararın tamamen giderilmesi*” şartı gerçekleşmediğinden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemeyecektir. Ancak uzlaşma kapsamında kalmakla birlikte taraflar uzlaşmamış ve suça konu olayda maddi bir zarar da meydana gelmemişse mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir.²¹ Dolayısıyla suçun uzlaşma kapsamında olmasının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanıp uygulanmayacağı hususunda özelliği yoktur. Suç uzlaşma kapsamında da olsa, CMK’nin 231’inci maddesinin 6’ncı fıkrasındaki şartlar oluşmuşsa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir.

2.2. Karşılıksız çek keşide etmek suçu

3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunun amacı öncelikle çek hamillerinin korunması ve kayıtsız şartsız belli bir bedelin ödenmesi için havaleyi içermesi nedeniyle ekonomik hayatta önemli bir yere sahip çeki güvenilirliği yani kamusal güveni sağlamaktır. Söz konusu amacın bir gereği olarak, yargılamanın süratle sonuçlanıp, mağdurun alacağını bir an önce alabilmesi, ceza yaptırımını ve kamunun ekonomik güvenliğinin sağlanabilmesi için, 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda öngörülen suçlara ve yargılama usûlüne ilişkin hükümler, maddi hukuk kuralları yönünden 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre ve kendine özgü usûl hükümleri içermesi nedeniyle de 5271 sayılı CMK’ye göre özel hüküm niteliğini taşımaktadır. 3167 sayılı Kanunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

5560 sayılı Kanun ile 5271 sayılı CMK’nin 231’inci maddesine eklenen ve 5728 sayılı Kanunla değiştirilen, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kurallar incelendiğinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için “*suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi*” koşulunun yerine getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, tüm koşulların yerine getirilmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının takdir edilmesi durumunda, anılan maddenin 8’inci fıkrası uyarınca sanığın beş yıl süre ile denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulmasına karar verilecektir. 3167 sayılı Kanunun 16c/2’nci maddesinde, “*Dava açıldıktan sonra hüküm verilinceye kadar geçen süre içinde, çek tutarı veya karşılıksız kalan kısmı ile çek tutarına veya karşılıksız kalan kısmına ait yüzde onbeş tazminatın ve çekin ibrazından ödeme tarihine kadar geçen süre içinde 16 (a) maddesine göre hesaplanacak gecikme faizinin ödenmesi halinde ceza davası düşer.*” hükmü öngörülmüş, ayrıca hüküm verildikten sonra kesinleşinceye kadar ya da kesinleşmesinden sonra öngörülen ödemenin yapılması durumunda ceza davasının düşmesi ya da hükmün bütün cezai sonuçları ile birlikte ortadan kaldırılmasına karar verileceği hükümlerine de aynı maddede yer verilmiştir. Çekle ilgili alacağın icra kanalıyla ödenmesi veya şikayetçi ile anlaşma suretiyle çek aslının geri alındığının kanıtlanması durumlarında dahi, şikayetçinin yasal hamil sıfatının sona ermiş olması nedeniyle, kamu davasının düşmesine karar verilmesi gerekmektedir.

3167 sayılı Kanunun 16/c maddesindeki düzenlemeye göre; “*çek bedeli, tazminatı ve gecikme zammının ödemesi ya da icra kanalıyla ödeme suretiyle gerçekleşen tazmin işlemi ya da şikayetçi ile anlaşarak çek aslının geri alınması durumlarında ceza davasının düşürülmesine karar verilecek ve böylelikle, sanığın devletle olan tüm cezai ilişkisi sona erecektir. Buna karşın hükmün açıklanmasının geri bırakılması durumunda, tazmin ile ceza davasının düşmesi sonucu doğmayacağı gibi, sadece ön koşullarından birisi yerine getirilmiş olacaktır; ayrıca sanık hakkında beş yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanması gibi ek bir yükümlülüğe de hükmedilecek ve denetim süresi içinde sanığın kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklayacaktır. Bu durumda, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümlerin sanığın*

²¹ Uzlaşma konusunda ayrıntılı bilgi için Bkz. Ali İhsan İpek, Engin Parlak; “İçtihatlarla Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma”, 2. Baskı, Ankara, 2009, s. 123-125.

aleyhine olduğu açıktır."²² gerekçesiyle karşılıksız çek keşide etmek suçlarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemeyeceği belirtilmiştir. Yargıtay ceza dairesinin yerleşik uygulamaları da bu yöndedir.

2.3. İmar kirliliğine neden olma suçu

TCK'nin 184'üncü maddesinde düzenlenen imar kirliliğine neden olma suçunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir verilemeyeceği tartışmalıdır. Doktrinde, TCK'nin 184'üncü maddesinin 5'inci fıkrasındaki "*Kişinin, ruhsatsız ya da ruhsata aykırı olarak yaptığı veya yaptırdığı binayı imar plânına ve ruhsatına uygun hale getirmesi halinde, bir ve ikinci fıkra hükümleri gereğince kamu davası açılmaz, açılmış olan kamu davası düşer, mahkûm olunan ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar.*" şeklindeki düzenleme karşısında, zararın giderilmesi niteliğinde olan "*imar plânına ve ruhsatına uygun hale getirme*" durumunda TCK'nin 184/5'inci maddesi gereğince kamu davası açılmayacağı, açılmış olan kamu davasının düşeceği, mahkûm olunan cezanın bütün sonuçlarının ortadan kalkacağı, bu yüzden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanamayacağı savunulmuştur.²³ Bazı yazarlara göre ise de, TCK'nin 184'üncü maddesinin 5'inci fıkrasındaki düzenlemenin CMK'nin 231'inci maddesinin uygulanmasına engel olmadığını, failin kendi arazisinde ruhsatsız ya da ruhsata aykırı bina yapması eyleminde, olsa olsa ruhsat harcı vb. ödenmemesi halinin maddi zarar olarak kabul edilebileceğini, bu yükümlülüğün de binayı yaptırana ait olduğunu, binayı yapan usta, kalfa vb. açısından bu zarardan sorumlu tutulamayacağını, TCK'nin 184'üncü maddesinin 5'inci fıkrasındaki düzenlemenin hedefi çevre kirliliğinin önlenmesi iken CMK'nin 231'inci maddesindeki düzenlemede failin suç karşısındaki durumu ve ıslahının amaçlandığını, her iki kanunun düzenleniş amacının farklı olduğunu, TCK'nin 184'üncü maddesinin 5'inci fıkrasının varlığının CMK'nin 231'inci maddesinin uygulanmasına engel olmadığını, CMK'nin 231/6'ncı fıkrasının somut olaya uygulanarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir verilemeyeceğini tartışılması gerektiği savunulmuştur.²⁴

Yargıtay ceza dairesi, karşılıksız çek keşide etmek suçunda, CMK'nin 231'inci maddesindeki tüm koşulların oluşması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının takdir edilmesi durumunda, zararın tazmin edilmesi ile ceza davasının düşmeyeceğini, ayrıca sanık hakkında beş yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanması gibi ek bir yükümlülüğe de hükmedileceğini, bu yüzden CMK'nin 231'inci maddesindeki düzenlemenin sanığın aleyhine olduğunu, bu nedenle karşılıksız çek keşide etmek suçunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemeyeceğini belirtmiştir.²⁵ Yargıtay ceza dairesinin bu kararı değerlendirildiğinde, TCK'nin 184'üncü maddesinden sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir ise, inşaatın imar plânına ve ruhsatına uygun hale getirilmesi durumunda dahi ceza davasının düşmesi sonucu doğmayacağı gibi, sanık hakkında beş yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanması gibi ek bir yükümlülüğe de hükmedileceğinden, CMK'nin 231'inci maddesinin sanığın aleyhine olması nedeniyle TCK'nin 184'üncü maddesinden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilememesi gerekmektedir. Bu nedenle inşaatın imar plânına ve ruhsatına uygun hale getirilmemesi, TCK'nin 184'üncü maddesi kapsamında zararın giderilmemesi olarak anlaşılmaması gerekmekte ise de, TCK'nin 184'üncü maddesinin 5'inci fıkrasındaki özel düzenleme, CMK'nin 231'inci maddesine göre sanığın daha lehinedir. Zira, kişinin, ruhsatsız ya da ruhsata aykırı olarak yapılan binayı imar plânına ve ruhsatına uygun hale

²² Yargıtay Onuncu Ceza Dairesinin 02.07.2007 tarih ve E.2007/5010, K.2008/8222 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 33, Eylül, 2007, s. 1783.

²³ **Nevzat Özsoy**, "*Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Uygulama Açısından Değerlendirilmesi*", [http://www.adalet.org/makale/xysbekran.php?idno=6785,%20\(Özsoy\)](http://www.adalet.org/makale/xysbekran.php?idno=6785,%20(Özsoy)) 01.07.2009, s. 8.

²⁴ **Mine Arısoy**, "*İmar Kirliliğine Neden Olma Suçunda CMK'nin 231'inci Maddesi Uygulanır mı?*" (yayınlanmamış makale), Aktaran **Mustafa Artuç**, age, s. 27-28.

²⁵ Karşılıksız çek keşide etmek ile ilgili Yargıtay Onuncu Ceza Dairesinin 02.07.2007 tarih ve E.2007/5010, K.2008/8222 sayılı kararına yukarıda değinmiştik.

getirmesi halinde, bir ve ikinci fıkra hükümleri gereğince kamu davası açılmayacak, açılmış olan kamu davası düşecek, mahkûm olunan ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkacaktır. Ancak sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş ise, TCK'nin 184'üncü maddenin 5'inci fıkrası uyarınca, sanığın inşaatı imar plânına ve ruhsatına uygun hale getirmesi durumunda, denetim süresinin sona ermesi beklenmeden sanığın başvurusu üzerine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair verilen kararın kaldırılarak TCK'nin 184/5'inci maddesindeki özel düzenlemeye göre düşme kararı verilmesi ve bu kararla birlikte hükmün bütün cezai sonuçları ile ortadan kaldırılması hem CMK'nin 231'inci hem de TCK'nin 184/5'inci maddesinin konuluş amacına uygun olacaktır. Bu durumda CMK'nin 231'inci maddesi, sanığın aleyhine sonuç da doğurmayacaktır ve şartları oluşmuşsa TCK'nin 184'üncü maddesinden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir. Bu durumda somut olayda CMK'nin 231'inci maddesindeki şartlar oluşmuşsa, TCK'nin 184'üncü maddesinden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir. Kanımızca en uygun çözüm yolu budur. Yargıtay ceza dairesi, sanığa TCK'nin 184/1'inci maddesi uyarınca 2 yıl 6 ay hapis cezası veren mahkeme kararını, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilip verilmeyeceğinin tartışılması için bozması üzerine, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, sanığa verilen hapis cezasının süresi itibariyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanamayacağını belirterek itiraz etmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da, sanığa verilen cezanın 2 yıl 6 ay hapis cezası olduğunu, 2 yıla kadar hapis veya adli para cezasına ilişkin mahkûmiyetlerle ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanabileceğini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını kabul etmiştir.²⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, bu kararıyla TCK'nin 184'üncü maddesinden şartları oluşmuşsa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebileceğini zımni olarak kabul etmiştir. Zira imar kirliliğine neden olma suçunda, hiçbir türlü hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanamasa, YCGK bunu ön sorun olarak inceleyecek ve karara bağlayacaktı.

2.4. Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak suçu

Kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmamak suçunda, sanık hakkında tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine hükmedilmişse, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez. TCK'nin 191/5'inci fıkrasına göre tedavi ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranan sanık hakkında açılmış olan davanın düşmesine karar verilecek, hükmolunan ceza infaz edilmeyecektir. Tedavi ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranılmaması halinde ceza infaz edilecektir. Sanık hakkında verilen ve seçenek yaptırıma dönüştürülen hapis cezası ile birlikte tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine hükmedilmesi durumunda, tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin geciktirilmesinin tedbirin niteliği ve amacı ile bağdaşmayacaktır.²⁷ Bu nedenle TCK'nin 191'inci maddesi ile uyuşturucu madde kullanan sanığa tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine hükmedilmişse, tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirini kısıtlar şeklinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez.

2.5. Resmi nikah olmaksızın dini törenle evlenme suçu

TCK'nin 230/5'inci maddesinde düzenlenen resmi nikah olmaksızın dini törenle evlenme suçu, Anayasamızın 174'üncü maddesinde koruma altına alınan İnkılap Kanunları kapsamında olduğu için hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez.²⁸ Ancak, Anayasanın 174'üncü maddesinde koruma altına alınan İnkılâp Kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemeyeceğine dair CMK'nin 231/14'üncü

²⁶ Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesinin 10.06.2008 tarih ve 2008/4-152-167 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, age, s. 28-29.

²⁷ Yargıtay Onuncu Ceza Dairesinin 07.07.2008 tarih ve E.2006/8491, K.2008/11601 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, age, s. 31.

²⁸ Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesinin 09.07.2008 tarih ve E.2008/11256, K.2008/16085 sayılı kararı, <http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=5582>,

fıkrasındaki hüküm, 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe girdiği için bu tarihten önce suçun işlenmesi durumunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir.

2.6. Askeri Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçlar

5739 sayılı Yasanın 1'inci maddesiyle 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununa ek geçici 10'uncu madde eklenerek, Askeri Ceza Kanununda düzenlenen ve yaptırıma bağlanan 01.03.2008 tarihinden sonra işlenen suçlara, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanamaz. Burada sanıkların işledikleri suçun Askeri Ceza Kanununda düzenlenmesi yeterli olup, bu suçla ilgili yargılamanın adli veya askeri mahkemelerce yapılmasının önemi yoktur. Yine aynı Yasanın 3'üncü maddesiyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 13 üncü maddesi başlığıyla birlikte değiştirilerek, 15 yaşından büyük çocuklar ve yetişkinler terör suçu işledikleri zaman, haklarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez. Sanıkların işledikleri suç, 5739 sayılı Yasa değişikliğinden önce ise TCK'nin 7/2'nci maddesi uyarınca lehe olması nedeniyle mahkemece, şartları oluşmuşsa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir.

2.7. Sanığa daha önce işlediği suç nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmişse

Sanığa işlediği suç nedeniyle CMK'nin 231'inci maddesindeki şartların oluşması nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş ve bu karar kesinleştikten sonra sanık denetim süresi içerisinde tekrar suç işlerse, bu suçtan yapılan yargılamada mahkemece, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir mi? CMK'nin 231'inci maddesinin 6'ncı fıkrasının (a) bendine göre, sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması şartı arandığından sanık hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet söz konusu olmadığı için mahkûm edilmiş olduğundan bahsedilemez.²⁹ Bu nedenle sanık hakkında daha önceden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi, CMK'nin 231/6 (a) maddesindeki koşul açısından, yeni suçtan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine engel değildir. Bu durumda mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile suç işleme eğilimi göz önünde bulundurularak, sanığın yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılıp varılmamasına bakılmalıdır. Örneğin geri bırakılan hükümdeki suç taksirle işlenmişse, yargılaması yapılan suçta, CMK'nin 231/6'ncı maddesindeki koşullar oluşmuşsa sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir. Ancak hem geri bırakılan hükümdeki suç, hem de yargılamaya konu suç kasten işlenmişse, mahkemece, geri bırakılan hüküm ve yargılamaya konu suç incelenerek, sanığın üzerine atılı suçu işleyiş şekli, kastının yoğunluğu vb. hususlar değerlendirilerek CMK'nin 231/6 (b) maddesi uyarınca bir sonuca ulaşılmalıdır. Kanımızca bu durumda, mahkemece sanığın kişilik özellikleri ile yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılmaması gerekçesiyle, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmemesi gerekir. Aksi düşünce, sanığın geri bırakılan hükmün açıklanıp kesinleşinceye kadar geçen süre içerisinde işlediği tüm suçlar için hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanması gibi bir sonuç doğurabilir ki bu, CMK'nin 231'inci maddesinin amacına aykırıdır. Kaldı ki denetim süresi içerisinde işlenen kasıtlı suça hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilirse, açıklanan mahkûmiyet hükmü kesinleştiğinde ikinci suçtan yani denetim süresi içerisinde işlenen suçtan dolayı verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı "*daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması*" şartını taşımadığından hukuka aykırı olacaktır.

3. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı başvurulacak yasa yolu

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, kurulan hükmün sanık hakkında hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade etmektedir. Henüz tümüyle bitmeyen yargılama sürecinin sonraki aşamaları da dikkate alındığında, bu kararın uyuşmazlığı nihai biçimde çözen nitelikteki kararlardan olmadığı anlaşılmaktadır. Burada Yargıtay daireleri ile YCGK kararları tartışılacak, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı gidilecek yasa yolu belirlenecektir.

²⁹ M. Ramazan Aksoy, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması", http://www.yayin.adalet.gov.tr/31_sayi%20icerik/M.%20Ramazan%20Aksoy.htm,

3.1. İtiraz

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlara karşı başvurulacak yasa yolu, 5271 sayılı Yasanın 231'inci maddesinin 12'nci fıkrası uyarınca açıkça itiraz olarak belirlendiğinden, ilk yargılama sırasında veya kesinleşmiş hükümlerde hükmün açıklanmasının geri bırakılma kararına yönelik yasa yolunun itiraz olduğu hususunda tereddüt yoktur. Yine kesinleşmiş hükümlerde, sadece hükmün açıklanmasının geri bırakılması nedenine dayalı uyarılama yargılamasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının reddine ilişkin kararlar,³⁰ 5271 sayılı Yasanın 223'üncü maddesi anlamında hüküm sayılmadığından ve 5252 sayılı Yasanın 9'uncu maddesinin uygulanması olanağı bulunmadığından, 5728 sayılı Yasanın Geçici 1 ve 5275 sayılı Yasanın 101/3'üncü fıkrası uyarınca bu kararlara karşı başvurulabilecek yasa yolu da itirazdır.³¹ Yargılamanın yapıldığı kesinleşmemiş hükümlerde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması yönündeki istemin red olunması, yani hükmün açıklanması durumunda, açıklanan son karara karşı temyiz yasa yoluna başvurulabilecek, hükmün açıklanmasının geri bırakılması isteminin reddi kararı, son kararla birlikte temyiz sırasında Yargıtay tarafından incelenecektir.

Yargıtay ceza daireleri, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının temyiz edilmesi ile önüne gelen dosyalarda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı itiraz yasa yoluna başvurulabileceğini, temyiz yasa yoluna başvurulamayacağını belirterek temyiz başvurusunun reddine karar vermiştir.³² 17 Aralık 1930 gün ve 23/31 sayılı İçtihadı Birleştirme Kurulu kararında davayı sonuçlandırmayan ve nihai hükümden önce verilip mahkemenin dava ile olan bağlantısını kesmeyen, ancak kanıt değerlendirmesi yaparak nihai hükme ulaşma olanağını kaldıran kararların temyizinin olanaklı olmadığını belirtmiştir.³³ Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu da, temyiz yasa yolu ile önüne gelen ve mahkemece sanık hakkında verilen mahkûmiyet ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair verilen hükmü düzelterek onayan Yargıtay ceza dairesinin kararını, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı üzerine, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile ilgili kararlara karşı itiraz yasa yoluna başvurulabileceğini, temyiz yasa yoluna başvurulamayacağını belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını kabul etmiştir.³⁴

İtiraz yasa yolunda, mahkûmiyet hükmüne yönelik inceleme yapılamayacağından dolayı mahkûmiyet hükmünün temelini oluşturan; suçun unsurlarının oluşup oluşmadığı, suçun sübut bulup bulmadığı, suçun niteliği, noksan kovuşturma olup olmadığı, hâkimin takdir yetkisini yasaya uygun olarak kullanıp kullanmadığı, kanun maddelerinin uygulanması ve cezanın hesaplanması sırasında hata yapılıp yapılmadığı gibi hususlar incelenemez ve bu hususta bir karar verilemez. Bu bağlamda, itiraz yasa yolunda yapılacak inceleme, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin koşulların bulunup bulunmadığı ve hükmün açıklanmasına ilişkin kararda hukuka aykırılık olup olmadığı hususları ile sınırlıdır. İtiraz yasa yolu ile; hükmün açıklanmasının geri bırakılması için maddenin 6'ncı fıkrasında belirtilen koşulların bulunup bulunmadığı, mahkûmiyet hükmündeki cezanın tür ve miktar olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamında kalıp kalmadığı (2 yıl ve altında hapis cezasına hükmedilip hükmedilmediğini) incelenebilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararda hukuka aykırılık bulunup bulunmadığına ilişkin olarak ise; mahkûm olunan hapis cezasının ertelenmesi veya kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilmesi yasağına uyulup uyulmadığı, deneme süresinin ya-

³⁰ Askeri Yargıtay tarafından hükmün açıklanmasının geri bırakılması nedenine dayalı uyarılama yargılamasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının reddine ilişkin kararlar, temyiz yasa yolu ile incelenmektedir. Askeri Yargıtay Üçüncü Dairesinin 12.05.2009 tarih ve E.2009/1289, K.2009/1270 sayılı kararı.

³¹ YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve E.2008/11-250, K.2009/13 sayılı kararı, <http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=6022>, 06.08.2009.

³² Yargıtay Altıncı Ceza Dairesinin 16.05.2007 tarih ve E.2006/13745, K.2007/6131 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 35, Mart, 2009, s. 573 - 574; Yargıtay Altıncı Ceza Dairesinin 12.04.2007 tarih ve E.2006/14760, K.2007/4720 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 35, Haziran, 2009, s. 1195.

³³ **Necati Meran** "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Konusunda Bazı Çözüm Önerileri", Terazi Hukuk Dergisi, sayı 23, Temmuz, 2008, s. 71.

³⁴ YCGK'nin 25.09.2007 tarih ve E.2007/1-183, K.2007/190 sayılı kararı, Açıklamalı Kanun-İçtihat Programı.

saya uygun tayin edilip edilmediği ve denetim süresi içinde yüklenecek denetimli serbestlik tedbirinin ve yükümlülük süresinin yasaya uygun olup olmadığı itiraz yasa yolu ile incelenebilir.³⁵

CMK'nin 231/12'nci maddesi ve Yargıtayın yerleşik uygulamaları birlikte değerlendirildiğinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı ancak itiraz yasa yoluna başvurulabilir, temyize başvurulamaz. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı yapılan itirazı inceleyen mahkeme, sadece CMK'nin 231'inci maddesi yönünden inceleme yapacaktır. Suçun sübutuna, nitelendirilmesine, eksik kovuşturma olduğuna, kanuni ve takdiri indirim nedenlerinin varlığına ilişkin yanıtları itiraz merci inceleyemeyecektir. Bu husustaki hataları, mahkemenin geri bıraktığı hükmü açıklaması halinde, temyiz yasa yoluna başvurulmuşsa, Yargıtay inceleyebilecektir.

CMK'nin 231'inci maddesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı itiraz edilebileceği belirtilmiş, ancak itirazın süresi, mercii, inceleme şekli ve kararın nasıl verileceğine ilişkin özel düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itirazın CMK'nin genel hüküm niteliğindeki 267-271'inci madde hükümlerine göre değerlendirilmesi gerekmektedir.³⁶ 5271 sayılı CMK'nin 271/2'nci maddesine göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı yapılan itiraz yerinde görülürse, itiraz merci, aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir. Yargıtay ceza daireleri de, itiraz konusu hakkında karar vermek yerine, karar tesisi için dosyanın mahkemeye gönderilmesini kanun yararına bozma konusu yapmıştır.³⁷ İtiraz merci, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına yapılan itirazı kabul ederse, hükmü açıklayacaktır. Bu durumda itiraz merci, yargılama aşamasında hiç görmediği sanık hakkında, hükmü veren mahkemenin yerine geçerek, verilen cezanın seçenek tedbirlerine çevrilmesi veya ertelenmesi gibi takdire dayanan hususlarda karar vermek durumunda kalacaktır. Ayrıca itiraz merci, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını veren mahkemeden farklı düşünerek, suçun oluşmadığı veya daha ağır veya hafif suçu oluşturduğu gerekçesiyle farklı bir karar verirse durum ne olacaktır? Açıklanan hüküm hangi mahkemeye ait olacaktır? Bu konuda açık yasal düzenleme bulunmamakla birlikte, itirazı inceleyen mahkeme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı yapılan itirazı kabul ederse, itiraz merciinin kendisine gönderilen kararı suçun sübutu açısından inceleme ve beraate ya da daha ağır veya hafif bir cezaya hükmetme olanağı bulunmadığı ve sadece CMK'nin 231'inci maddesindeki şartların oluşup oluşmadığını değerlendirmesi gerektiği için işin esasına girmeden hükmü açıklamalıdır. Ancak CMK'nin 231/7'nci maddesine göre, açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezasının ertelenememesi ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilememesi nedeniyle itirazı inceleyen mahkeme, dosya ile uyumlu olarak bu konuda da karar verecektir. CMK'nin 271/1'inci maddesine göre, mahkeme gerekli görürse itirazı duruşma açarak inceleyebilecek, duruşmada Cumhuriyet savcısı, müdafî veya vekili dinleyebilecektir.³⁸ Görüldüğü gibi bu durum karışıklığa sebep olmakta,

³⁵ YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve E.2009/4-13, K.2009/12 sayılı kararında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itiraz gerekçesinden alınmıştır.

³⁶ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının esasına ilişkin yapılan itirazlara karşı başvurulabilecek yasa yolunun temyiz olduğunu belirterek Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesinin 18.11.2008 gün ve 15822 -20920 sayılı kararına itiraz etmesi üzerine, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı gidilecek yasa yolunun itiraz olduğunu, temyizi mümkün olmadığına karar vererek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını reddetmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile ilgili karşılaşılan sorunlar ve bu kararlara karşı gidilecek yasa yolunun temyiz olduğu hususundaki gerekçesi için bk; YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve E.2009/4-13, K.2009/12 sayılı kararı, <http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=5896>, 07.08.2009.

³⁷ Yargıtay Sekizinci Ceza Dairesinin 29.11.2007 tarih ve E.2007/11593, K.2007/8475 sayılı kararı; Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesinin 12.03.2008 tarih ve E.2008/789, K.2008/1884 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, age, s. 291 ve 246.

³⁸ CMK 271/1'e göre itiraz merci, duruşmalı yaptığı incelemelerde gerekli görürse, Cumhuriyet savcısı, müdafî ve vekili dinleyebilir. Her ne kadar sanık ve katılanın dinlenilmesi maddede öngörülmemiş ise de, sanık

yargılamanın hiçbir aşamasında bulunmayan itiraz makamı, sanık hakkında takdire dayalı bir hususta karar vermekte ve ayrıca bu durum itiraz makamının iş yükünü ağırlaştırmaktadır. Bu nedenle kanımızca en uygun çözüm yolu, itirazı yerinde gören mahkeme, itirazı kabul edip, hükmün açıklanması için mahkemesine göndermesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını veren mahkeme de, daha önce verdiği hükmü CMK'nin 231/7'nci maddesindeki hususları da değerlendirmek suretiyle açıklamalıdır. Bu konuda diğer itirazlardan farklı olarak CMK'nin 231'inci maddesinde yasal düzenleme yapılması gerekmektedir.³⁹

3.2. Temyiz

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması isteminin reddine karar verilmesi halinde hüküm varlık kazanacağından, adli para cezası yönünden yasada öngörülen kesinlik sınırı ayrı tutulmak şartıyla başvurulabilecek yasa yolu temyizdir.⁴⁰ Yine sanık, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında belirtilen denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemez ve öngörülen denetimli serbestlik tedbirine uygun davranırsa, hakkında verilecek düşme kararı ile denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işler veya tedbirlere aykırı davranırsa, sanığa aynen veya gerektiğinde değiştirilerek açıklanacak hüküm de adli para cezası yönünden yasada öngörülen kesinlik sınırı ayrı tutulmak şartıyla, temyiz yasa yoluna başvurulacağı konusunda da bir uyuşmazlık bulunmamaktadır.⁴¹ Yukarıda "itiraz" yasa yolu başlığı altında bahsedildiği gibi, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen hükümdeki suçun oluşmadığına, daha ağır veya hafif suç oluşturduğuna ve diğer hukuka aykırılık iddialarına karşı temyiz yasa yoluna başvurulamayacaktır.

Temyiz incelemesi sırasında Yargıtay, CMK'nin 231'inci maddesindeki koşulların oluşması nedeniyle sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı veremez. Zira, sanığın daha önceden kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması ile suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilip giderilmediği denetimini dosya üzerinden yapılan inceleme ile yapılabilmekte ise de, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işleyip işlemeyeceği hususunda Yargıtay kanaate varamayacaktır. Bu yüzden Yargıtay'da temyiz incelemesinde bulunan iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası mahkûmiyetlerinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı tartışılmamışsa, bu kurumun uygulanıp uygulanmayacağına öncelikle yerel mahkemece ele alınıp değerlendirilmelidir.⁴²

Sanığa hükmolunması gereken ceza miktarında yanılıya düşülmüşse, yanılıya düşülen ceza, hükmün açıklanmasının geri bırakılması sınırlarında olsa ve diğer koşullar oluşsa dahi, sanığa hükmolunması gereken ceza miktarı hükmün açıklanmasının geri bırakılması sınırları içinde değil ise, bu durumda sanığın daha önce bir kez tanınmış olan atıfet genişletilmek suretiyle hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurması, adalet ve eşitlik ilkelerinin zedelenmesine yol açacağından hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez.⁴³ Somut olayda geceleyn yağma suçundan yaşı küçük sanık S.'nin 5237 sayılı TCK'nin 149/1-h, 150/2, 31/3 ve 62/1'inci maddeleri uyarınca 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ilişkin hüküm, sanık müdafinin temyizi üzerine; aleyhe temyiz bulunmadığından bozma yapılamaması sebebiyle, koşulları oluşmadığı halde değer azlığı nedeniyle indirim yapılması isabetsizliğinden eleştirilmek suretiyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması yönünden lehe değerlendirme yapılması için

müdafî ve katılan vekilinin dinlendiği ortamda, yargılamanın asıl tarafı olan sanık ve katılanın dinlenilmemesi düşünülemez. Kanımızca itiraz merci, gerekli görürse sanık ve katılanı da dinleyebilecektir.

³⁹ Aynı düşünce için bk. **Mustafa Artuç**, age, s. 264.

⁴⁰ YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve E.2009/4-13, K.2009/12 sayılı kararı, <http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=5896>, 07.08.2009.

⁴¹ YCGK'nin 25.09.2007 tarih ve E.2007/1-183, K.2007/190 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 34, Haziran, 2008, s. 1169-1170.

⁴² YCGK'nin 11.03.2008 tarih ve E.2008/7-14, K.2008/50 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 35, Nisan, 2009, s. 743.

⁴³ YCGK'nin 04.03.2008 tarih ve E.2008/6-47, K.2008/43 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 35, Şubat, 2009, s. 337-347.

bozulmuştur. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 5237 sayılı TCK'nin 150/2'nci maddesinin uygulanma şartları bulunmadığı halde, sanık lehine uygulanmak suretiyle cezanın yarı oranında düşürüldüğünü, sanığın alması gereken cezanın 4 yıl 2 ay hapis cezası olduğunu, sanığın alması gereken cezanın karar tarihinden sonra yürürlüğe giren 5395 sayılı Yasanın 23'üncü maddesinin koşullarının oluşmadığını, bir kez tanınan yanlıgılı durum genişletilerek hakkaniyete aykırı sonuçların doğmasına neden olacağını belirterek Yargıtay ceza dairesinin kararına itiraz etmiştir. YCGK, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını kabul etmiştir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken ilk hükümde, sanık S. hakkında karar tarihinde yürürlükte olmaması nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının değerlendirilmemiş olmasıdır. Mahkemece sanık S. hakkında ceza tayin edildikten sonra hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilseydi, bu karar temyiz yasa yoluna tabi olmaması nedeniyle incelenemeyecek, hakkaniyete aykırı, adalet ilkesinin zedelenmesine yol açacak bir durumla karşı karşıya kalınacaktı.

Konuyu örnek vererek açalım.⁴⁴ A. ile S. baba-oğul, B. ve E. ise abi-kardeştirler. 01.01.2003 tarihinde taraflar arasında çıkan tartışmanın kavgaya dönüşmesi sonucu A.'nın oğlu S., E.'yi öldürmüş, E.'nin kardeşi B.'yi de yaralamıştır. Soruşturma sonucunda S. hakkında E.'yi kasten öldürmek ve B.'yi yaralamaktan; A. hakkında ise kavgada ölene el uzatmaktan kamu davası açılmış, yapılan yargılamada sanık S.'nin kasten adam öldürme ve yaralama suçundan mahkûmiyetine, A.'nın ise kavgada ölene el uzatmaktan beraatine karar verilmiş, kararın taraflarca temyiz edilmesi üzerine Yargıtay, mahkemenin kararını onamıştır. 06.06.2006 tarihinde yoldan geçmekte olan A.'ya pusu kuran B. ve 17 yaşındaki kardeşi C., kardeşlerinin intikamını almak amacıyla A.'yı bıçaklayarak öldürmeye çalışırken olay yerine güvenlik görevlilerinin gelmesi üzerine amaçlarına ulaşamamışlardır. Mahkemece yapılan yargılamada sanık C.'nin tasarlayarak adam öldürme suçundan TCK'nin 82/1-a maddesi gereğince ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına, suçun teşebbüs aşamasında kalması nedeniyle TCK'nin 35'inci maddesi gereğince 16 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, haksız tahrik altında suçu işlemesi nedeniyle TCK'nin 29'uncu maddesi gereğince cezasından $\frac{3}{4}$ indirim yapılarak 4 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, TCK'nin 31/3'üncü maddesi gereğince cezasından $\frac{1}{3}$ indirim yapılarak 2 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, TCK'nin 62'nci maddesi gereğince cezasından $\frac{1}{6}$ indirim yapılarak 2 yıl 2 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına, suç tarihinde yürürlükte olan 5395 sayılı Yasanın 23'üncü maddesindeki koşullar olduğundan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Ancak mevcut olayda sanıkların eylemi TCK'nin 82/1-j maddesinde düzenlenen kan gütme saikiyle adam öldürme suçunu oluşturmuş olup, ayrıca haksız tahrik hükmünün uygulanamayacağı açıktır. Bu durumda sanık C.'nin kan gütme saikiyle adam öldürmeye teşebbüs suçundan TCK'nin 82/1-j, 35, 31/3, 62'nci maddeleri gereğince 8 yıl 10 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılması gerekmektedir. Süresi itibariyle de koşulları oluşmadığından hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemeyecektir. Bu örneği adam öldürmeye teşebbüs suçundan mahkûmiyet kararı verilmesi gerekirken yaralama suçundan hüküm kurulması gibi suç vasfında hataya düşülmesi, haksız tahrikin koşulları oluşmadığı halde uygulanması vb. çoğaltabiliriz. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararların temyiz yasa yoluna tabi olmamasından dolayı, süresi itibariyle 2 yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçtan dolayı sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir. Sanık, denetim süresi içinde suç işlerse, verilen hüküm açıklanacak, bu karar temyiz yasa yoluna açık olacaktır. Mahkemece sanık hakkında aynı hüküm

⁴⁴ Benzer bir olay Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin 02.04.2008 tarih ve E.2007/5799, K.2008/2590 sayılı kararında mevcuttur. Şöyle ki; mahkemece mağdur A.'yı haksız tahrik altında taammüden adam öldürmeye teşebbüsten sanıklar B., C. ve D.'nin mahkûmiyetlerine, B. hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, kararın sanıklar müdafii, müdahil vekil ve Cumhuriyet savcısı tarafından temyiz edildiği, Yargıtay ceza dairesi, sanık B. hakkındaki adam öldürmeye teşebbüs suçundan "hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına" dair kurulan hükmün niteliğine yönelik temyiz olması nedeniyle dosyayı esastan incelemiş, sanık B.'nin kan gütme saiki ile adam öldürmeye teşebbüs eylemine yardım eden sıfatıyla iştirak suçunu işlemesi nedeniyle TCK'nin 82/1-j, 35, 62 ve 53'üncü maddeleri uyarınca cezalandırılması gerektiğine karar vererek mahkeme kararını bozmuştur. Bk. Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 35, Mart, 2009, s. 551 - 553.

kurulsa dahi aleyhe temyiz yapıldığı takdirde, sanık alması gereken cezayı alabilecektir. Ancak sanık, denetim süresi içinde suç işlemezse, düşme kararı verilecek, hakettiği cezayı çekemeyecektir. Bu da toplumdaki adalet ve eşitlik ilkesinin zedelenmesine yol açacaktır.

3.3. Kanun yararına bozma

Kanun yararına bozma yöntemi, karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların toplum ve birey açısından hukuk yararına giderilmesini ve ülke genelinde uygulama birliğine ulaşılmasını sağlama amacıyla, olağanüstü bir denetim muhakemesi yolu olarak Ceza Yargılama Yasasının 309 ve 310'uncu maddelerinde düzenlenmiştir. Olağanüstü temyiz de denilen bu kanun yoluna, temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşmiş bulunan kararlara, maddi ve yargılama hukukuna ilişkin hukuka aykırılıkların giderilmesi için başvurulabilir. Ancak, gerek kesin hükmün otoritesinin korunması zorunluluğu, gerekse olağanüstü bir denetim yolu olması nedeniyle dar kapsamlıdır; her türlü hukuka aykırılığın öne sürülüp incelenmesine elverişli bir denetim yolu değildir. Nitekim, yasa yolunun bu özelliği nedeniyle, hâkimin takdirini hatalı kullanmasına ilişkin hususlardaki hukuka aykırılıklar, örneğin; temel ceza miktarının saptanmasında kullanılan ölçütlerin hatalı takdir edilmesi, cezada artırma ve indirme yapılırken kullanılan oranların seçimindeki isabetsizlik gibi hususlar, Yargıtay'ın sadece olağan bir denetim yolu olan temyiz incelemesi sırasında dikkate alabileceği hukuka aykırılıklardandır.⁴⁵ CMK'nin 309/4 (c) maddesine göre davanın esasını çözüp de mahkûmiyet dışındaki hükümlere ilişkin kanun yararına bozma yasa yolu, aleyhte sonuç doğurmaz ve yeniden yargılamayı gerektirmez. Şimdi bu kısa açıklamalardan sonra hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı "*Kanun yararına bozma*" yasa yoluna gidilip gidilemeyeceğine ilişkin Yargıtay kararlarını inceleyelim.

Sanık S.'nin 6136 sayılı Yasanın 15/1'inci maddesinden mahkûmiyetine ve cezasının ertelenmesine ilişkin olarak temyiz edilmeksizin kesinleşen karara karşı Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına bozma talebinde bulunulması üzerine Yargıtay ceza dairesi, suç tarihinde sanığın yaşının küçük olmasına rağmen 765 sayılı TCK'nin 55/3'üncü maddesinin uygulanmaması ve karar tarihi olan 12.12.2006 tarihinde 5395 sayılı Yasanın yürürlüğe girmiş bulunması karşısında aynı Yasanın 23'üncü maddesinin uygulanıp uygulanmayacağına tartışılmaması nedeniyle kararı bozmuştur. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı mahkemenin takdirine bağlı bulunan bir husustaki istemin kararda tartışmasız bırakılması nedeninin kanun yararına bozma konusu yapılamayacağını belirterek itiraz etmiştir. YCGK, mahkeme kararında biri maddi ceza hukukuna (yaş küçüklüğü), diğeri ise yargılama hukukuna ilişkin (hükmün açıklanmasının geri bırakılması) iki hukuk kuralının uygulanmadığını, hatalı uygulamalardan ikincisinin Yargıtay'ca denetlenen ve hukuka aykırılığı vurgulanıp kanun yararına bozma konusu yapılan yönünün hâkimin takdirini yanlış kullanmasıyla ilgili olmadığını, denetlenen hususun hâkimin bir değerlendirme yaparak sonuca varıp, bunu da hükmünde açıklanması zorunluluğuna uyulmamış olması gerekçesiyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını reddetmiştir.⁴⁶ Bu nedenle mahkeme, talep olmasa bile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunu tartışmak zorundadır. Eğer bu kurum tartışılmamışsa, mahkemece verilen mahkûmiyet hükmü süresi içerisinde temyiz yasa yoluna tabi olacağı gibi, temyiz süresi geçmişse, bu durum kanun yararına bozma sebebidir.

Sanığa suçun yasal unsurlarının oluşmaması nedeniyle beraat kararı verilmesi gerekirken mahkûmiyet hükmü ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş ve bu karara sanığın itiraz etmesi üzerine, suçun yasal unsurlarının oluşmaması nedeniyle beraat kararı veren itiraz merci kararını, mahkemece yapılan hatanın ancak temyiz yasa yoluna başvurulmak suretiyle düzeltilebileceğini belirten Yargıtay ceza dairesi, itiraz merci kararını kanun yararına bozmuştur. Şöyle ki, mahkemece silah niteliğinde bulunmayan gaz tabancası ile havaya ateş etme eyleminden 5237 sayılı TCK'nin 170/1 (c) maddesi gereğince mahkûmiyetine ve hükmün açıklanmasının geri

⁴⁵ YCGK'nin 13.11.2007 tarih ve E.2007/8-171, K.2007/235 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 34, Ağustos, 2008, s. 1613.

⁴⁶ YCGK'nin 13.11.2007 tarih ve E.2007/8-171, K.2007/235 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi, cilt 34, Ağustos, 2008, s. 1613.

birakılmasına karar verilerek kanun yararına bozma yolu ile önüne gelen dosyada Yargıtay ceza dairesi, sanığın eyleminin 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 36/1'inci maddesinde düzenlenen güdültüye neden olma eylemini gerçekleştirse de, bu hatanın ancak temyiz yasa yoluna başvurulmak suretiyle düzeltilebileceğini belirterek itiraz merciinin sadece hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarının oluşup oluşmayacağı yönünde inceleme yapması gerektiğini, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını inceleyen ve suçun unsurlarının oluşmaması nedeniyle itirazı kabul eden mahkeme kararını bozmuştur.⁴⁷

Yine suç tarihinde 15 yaşından küçük çocuk hakkında, yaş küçüklüğü nedeniyle indirim yapılmadan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilerek kanun yararına bozma yasa yolu ile önüne gelen dosyada Yargıtay ceza dairesi, yaş indirimi yapılmaması kanuna aykırılık teşkil etmekte ise de, bu hatanın ancak temyiz yasa yoluna başvurulmak suretiyle düzeltilebileceğini, mahkemece verilen CMK'nin 231'inci maddesindeki şartların oluşması nedeniyle verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında isabetsizlik bulunmadığını belirterek kararın bozulmasına ilişkin talebin reddine karar vermiştir.⁴⁸ Ancak sanıklar hakkında suçun yasal unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle beraat kararı verilmesi gerekirken mahkûmiyet hükmü ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş ise, bu durumda kanun yararına bozma yasa yoluyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının bozulduğu Yargıtay ceza dairesi kararları da bulunmaktadır.

Olayda sanıkların 01.06.2005 tarihinden önce karakola götürülmelerini engellemek için kendilerini jiletlemeleri biçimindeki eylemleri nedeniyle mahkemece, 5237 sayılı TCK'nin 265'inci maddesi ile yapılan karşılaştırmada sanıkların daha lehine olan 765 sayılı TCK'nin 260'inci maddesinden mahkûmiyetine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair verdiği kararı, Yargıtay ceza dairesi, sanığın eylemlerinin pasif nitelik taşımakta olup, 765 sayılı TCK'nin 260'inci maddesinde düzenlenen pasif direnme suçunu oluştursa da, 5237 sayılı TCK'nin 265'inci maddesindeki görevlilere karşı cebir ve tehditle direnme suçu kapsamında değerlendirilemeyeceği, pasif direnme suçunun 5237 sayılı TCK'de düzenlenmediği gerekçesiyle bozmuştur.⁴⁹

Sanığın kullandığı mobilet ile seyir halinde iken, yolun soluna dönmek istediği sırada, arkadan gelen aracın, sürücüsü bulunduğu mobilete çarpmak suretiyle maddi hasarlı trafik kazasının oluşumuna sebep olduğu ve bu şekilde trafik güvenliğini tehlikeye düşürdüğü ileri sürülerek sanığın mahkûmiyetine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilerek kanun yararına bozma yolu ile başka nedenden dolayı önüne gelen olayda, Yargıtay ceza dairesi, sanığın eyleminin trafik güvenliğini tehlikeye düşürme suçunu oluşturmadan mahkûmiyet hükmü verilmesi nedeniyle bu konuda da kanun yararına bozma isteminde bulunulup bulunulmayacağına dair kararın takdiri için dosyayı Adalet Bakanlığına göndermiştir.⁵⁰

Yine 12-15 yaş gurubunda olan sanık hakkında, işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algıladığı ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin bulunup bulunmadığına ilişkin rapor alınmadan mahkûmiyetine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen olayda, Yargıtay ceza dairesi, sanığın işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılamak ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin bulunup bulunmadığına ilişkin rapor alınmasını, raporda sanığın işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algıladığı ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin bulunduğu belirtilir ise, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebileceğini, raporda aksi belirtilirse hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceği gerekçesiyle öncelikle bu konudaki hukuka aykırılık nede-

⁴⁷ Yargıtay Sekizinci Ceza Dairesinin 25.10.2007 tarih ve E.2007/8653, K.2007/7249 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, age, s. 293.

⁴⁸ Yargıtay Sekizinci Ceza Dairesinin 06.10.2006 tarih ve E.2006/8157, K.2006/7354 sayılı kararı.

⁴⁹ Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesinin 02.10.2007 tarih ve E.2007/8660, K.2007/7578 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, age, s. 77-78.

⁵⁰ Yargıtay İkinci Ceza Dairesinin 01.10.2007 tarih ve E.2007/12921, K.2007/12278 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, age, s. 77-78.

niyle kanun yararına bozma talebinde bulunulması için dosyanın incelenmeksizin Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar vermiştir.⁵¹

Adalet Bakanlığı, mahkemece verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında sanığa verilen hapis cezasının 2 yıl süre ile erkek yetiştirme yurdunda kalmaya devam etme tedbirine çevrilmesinin TCK'nin 50/1 (c) maddesi uyarınca mümkün olmadığını, ayrıca tedbire çevrilen cezanın TCK'nin 51'inci maddesi uyarınca ertelenemeyeceğini, bu nedenle kanun yararına bozma talebinde bulunması üzerine, Yargıtay ceza dairesi, TCK'nin 50/1 (c) madde ve fıkrasında öngörülen ve fıkranın düzenleme amacı olan *"bir meslek veya sanat edindirmek"* hükmü gözardı edilerek hükmolunan cezanın *"2 yıl süre ile erkek yetiştirme yurdunda kalmaya devam etme"* tedbirine çevrilmesine karar verilmesi ve ayrıca TCK'nin 51'inci maddesine göre sadece hapis cezasının ertelenmesi mümkün olup tedbire çevrilen cezaların ve para cezalarının ertelenmesinin mümkün olmadığını belirterek mahkeme kararını kanun yararına bozmuştur. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı; sonuç cezanın hükmün açıklanmasının geri bırakılması yoluyla ertelenmesi halinde, hükmün içeriğine dahil olan hususların kanun yararına bozma yasa yoluyla incelenemeyeceğini, ayrıca suç tarihinde 15 yaşından küçük sanık hakkında işlediği 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçundan farik ve mümeyyizi olup olmadığına ilişkin doktor raporu alınmadan bir ceza belirlenmesinin ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesinin mümkün olmadığını belirterek itiraz etmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, suç tarihinde 12-15 yaş gurubunda olan sanık hakkında *"işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin"* bulunup bulunmadığına ilişkin rapor alınmasının zorunlu olduğunu, raporda sanığın işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algıladığı ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin bulunmadığı belirtilirse hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceğini, bu konuda Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına bozma yoluna gidilmediğini, özel daire bozma kararının Adalet Bakanlığının istemine ilişkin olduğunu, hukuka açıkça aykırı olan bu hususun kanun yararına bozma istemine konu edilmediğini, öncelikle bu nedenle kanun yararına bozma yasa yoluna başvuru sağlandıktan sonra istemle ilgili karar verilmesi gerektiğini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını değişik gerekçeyle kabul etmiştir.⁵² Yargıtay Ceza Genel Kurulu bu kararıyla, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümlerde, şartları oluşmuşsa, kanun yararına bozma yasa yoluna gidilebileceğini zımni olarak kabul etmiştir.

4. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarında uygulamada karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri

4.1. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ve müsadere

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda suç karşılığında uygulanması öngörülen yaptırımlar; cezalar ve güvenlik tedbirleri olarak ikiye ayrılmıştır. Güvenlik tedbirleri, TCK'nin 53 ile 60'ıncı maddeleri arasında düzenlenmiştir. Yargıtay, kanun koyucunun amacına uygun olarak 5237 sayılı TCK'nin 54'üncü maddesinde yer alan eşya müsadere ve 55'inci maddesindeki kazanç müsadere hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğunu ve yasa koyucunun iradesine göre bir eylemin yaptırımı olarak ceza öngörülebileceği gibi yaptırım olarak sadece güvenlik tedbirine hükmedilebileceğini kabul etmiştir. Bu nedenle de müsadereye hükmedilmesi için bir suçun işlenmesi zorunlu olmakla birlikte, bu suçtan dolayı kişi hakkında cezaya hükmolunması şart değildir.⁵³ TCK'nin 54'üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre de, üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alımı ve satımı suç olan eşyanın her halde müsadereye hükmedilecektir. Bu nitelikteki eşyanın müsadere edilebilmesi için, suçta kullanılması şart olmadığı gibi, her durumda müsadere edileceği için kime ait olduğunun araştırılmasına da gerek yoktur. Yargılama

⁵¹ Yargıtay Sekizinci Ceza Dairesinin 03.10.2007 tarih ve E: 2007/6445, K.2007/6696 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, age, s. 81.

⁵² YCGK'nin 27.06.2007 tarih ve E: 2007/8-73, K.2007/76 sayılı kararı, **Mustafa Artuç**, age, s. 184.

⁵³ **B. Selda, Kurtuluş**, *"Yargıtay'ın Suçtan Kaynaklanan Mal Varlıklarının Müsadere ve El Koyma Hükümlerine İlişkin Uygulamaları"*,

www.google.com.tr/search?hl=tr&q=%22selda+kurtulu%20C5%9F+makale%22&btnG=Ara&meta=

sırasında failin ölümü ya da ceza davasının zamanaşımına uğraması veya düşürülmüş olması da bir hüküm ifade etmeyecek, işlenmiş fiilden bağımsız olarak bizzat bulundurulması suç olan eşyanın müsadereye hükmedilebilecektir. Bu bilgiler ışığında konu incelendiğinde ister bizzat bulundurulması suç teşkil eden eşya olsun, isterse de suçta kullanılan eşya olsun müsadereye hükmedilebilmesi için, bir suçun işlenmesi zorunlu olup ancak bu suçtan dolayı kişi hakkında cezaya hükmolunması şart olmadığından hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen hükümde, müsadereye de hükmedilecektir. Ancak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları itiraza tabi olduğu için ve müsadere hususunda itiraz mercinin karar verebilmesi için hükmün esasına girmesi gerekebileceğinden dolayı müsadere hususunda itiraz mercii bir karar veremeyecektir. Bu nedenle müsadereye konu eşya hakkında da mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilecek, denetim süresi içerisinde hükmün açıklanmasına veya denetim süresi sonunda düşme kararı verildiğinde mahkemece, müsadere kararı verilecektir.⁵⁴ Dolayısıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiği zaman müsadereye tabi eşyanın infazı, hüküm açıklandığında veya düşme kararı verildiğinde ve bu kararlar kesinleştiğinde yapılmalıdır. Aksi takdirde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilip müsadereye karar verilen eşyanın infazı yapıldığında, ileride hüküm açıklandığı veya düşme kararı verildiğinde, bu karar temyiz edildiği zaman müsadere ile ilgili kısmının kanuna aykırı olduğuna karar verildiğinde müsadereye karar verilen eşyanın infazı yapıldığı için malikine iade edilemeyecektir.⁵⁵ Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının temyiz yasa yoluna tabi olmamasından dolayı müsadereye karar verilen eşyanın infazının yapılması hak kaybına neden olabilecektir. Eğer hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları temyiz yasa yoluna tabi olsa idi, temyiz yasa yolu ile karar kesinleştikten sonra denetim süresi sonunda düşme kararı veya hükmün açıklanması beklenmeden müsadereye karar verilen eşyanın infazı yapılacaktı. Zira yukarıda da açıklandığı üzere müsadereye hükmedilmesi için bir suçun işlenmesi zorunlu olmakla birlikte, bu suçtan dolayı kişi hakkında cezaya hükmolunması şart değildir.

4.2. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ve tekerrür

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması halinde sanık hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyetten bahsedilemeyeceğinden, sanığın daha sonra yeni bir suç işlemesi halinde, açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet hükmü, tekerrüre esas alınamayacaktır.⁵⁶ Tekerrüre esas alınmayan mahkûmiyet hükmü kesinleştikten sonra, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını veren mahkeme, sanığın işlediği suç denetim süresi içerisinde ise, geri bıraktığı hükmü açıklayacaktır. Daha önceden geri bırakılan ve denetim süresinde suç işlemesi nedeniyle açıklanan hüküm ile sanığın denetim süresi içerisinde işlediği suç nedeniyle verilen mahkûmiyet hükmü kesinleştikten sonra, sanık yeni bir suç işlerse ve tekerrürün uygulanması ile ilgili diğer koşullar da oluşmuşsa, sanık hakkında tekerrür hükümleri uygulanabilecektir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun ve özel dairelerin yerleşmiş yargısal kararları, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun hukuki niteliği ve yasal düzenleme nazara alındığında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu kesinleşmiş, infaz edilmekte olan ve hukuki yararı bulunmak koşuluyla infaz edilmiş hükümler yönünden de uygulanması zorunludur.⁵⁷ Sanığın tekerrüre esas alınan mahkûmiyetindeki ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ve hüküm de değişik tarihlerde uygulama alanı genişletilen hükmün

⁵⁴ Yazar **Aksoy**, müsadere güvenlik tedbirinin sanığın mahkûmiyetinin bir sonucu değil, eşyaya ilişkin olduğunu, sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün açıklanması geri bırakılmış olsa bile, eşyanın müsadereye ilişkin hükmün açıklanması gerektiğini, aksi takdirde şartları oluşup kurulan mahkûmiyet hükmünün ortadan kaldırılmasına karar verildiğinde, eşyanın iadesinin gerekeceğini, her türlü eşya müsadereinde hükmün açıklanması gerektiğini savunmuştur.

⁵⁵ Aynı görüş için bk; **Mustafa Artuç**, age, s. 214.

⁵⁶ **M. Ramazan Aksoy**, agm., s. 2.

⁵⁷ YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve E.2008/11-250, K.2009/13 sayılı kararı.

açıklanmasının geri bırakılması kurumundan önce verilmiş ve kesinleşmiş ise, öncelikle tekerrüre esas alınan mahkûmiyet hükmünü veren mahkemece, 5237 sayılı TCK'nin 7/2'nci maddesi uyarınca söz konusu suç yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılıp bırakılmayacağı tartışılması gerekecektir. Söz konusu cezanın infaz edilip edilmediğinin önemi yoktur.⁵⁸

Konuyu örnek vererek açıklayalım. Sanık S.'nin 01.01.2005 tarihinde kasten işlediği suç nedeniyle yapılan yargılanmasında, mahkemece 10.10.2005 tarihinde sonuç olarak 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş, Sanık S.'nin temyizi üzerine, Yargıtay 06.10.2006 tarihinde mahkemenin kararını onamıştır. Sanık S.'nin başka sabıkası bulunmamaktadır. Karar kesinleştikten sonra sanık S., 10.01.2007 tarihinde kasten suç işlemiştir. Yargılama devam ederken 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe giren 23.01.2008 gün ve 5728 sayılı Yasanın 562'nci maddesi ile 5271 sayılı Yasanın 231'inci maddesinin 5 ve 14'üncü fıkralarında yapılan değişiklikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, hükmolunan iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezaları için uygulanabilir hale getirilmiştir. Bu durumda mahkeme, tekerrüre esas alınacak hükmü veren mahkemeye müzekkere yazarak, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilip verilmeyeceğini beklemelidir. Eğer tekerrüre esas sabıka hükmünü veren mahkeme, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verirse, yargılama yapan mahkeme, sanık hakkındaki cezanın TCK'nin 58'inci maddesi uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine karar veremeyecektir. Ancak mahkeme, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verir ve bu karar da kesinleşirse, bu durumda yargılama yapan mahkeme, sanık hakkındaki cezanın TCK'nin 58'inci maddesi uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine karar verebilecektir.

Sonuç

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sonuçlarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.⁵⁹

- Denetim süresi içinde sanığın kasten yeni bir suç işlememesi ve yükümlülüklere uygun davranması halinde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, 5271 sayılı CMK'nin 223'üncü maddesi uyarınca kamu davasının düşürülmesine karar verilecektir.

- Sanığın denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya yükümlülüklere aykırı davranması halinde mahkemece açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanacaktır,

- Sanık tarafından mahkemece kendisine yüklenen yükümlülüklerin yerine getirilememesi halinde, mahkemece durum yeniden değerlendirilerek, cezanın yarısına kadar belirlenecek bir kısmının infaz edilmemesine, hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine ya da seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar verilerek yeni bir mahkûmiyet hükmü de tesis edilebilecektir.⁶⁰

⁵⁸ "Sanığın tekerrüre esas alınan mahkûmiyetinin TCK'nin 86/2'nci maddesinde yer alan suça ilişkin olması ve hükümden sonra 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5728 sayılı Kanunla değişik 5271 sayılı CMK'nin 231/5'inci maddesinde "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" seçeneğine de yer verilmesi nedeniyle, hükmü veren mahkemece 5237 sayılı TCK'nin 7/2'nci maddesi uyarınca söz konusu suç yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılıp bırakılmayacağı tartışılması gerektiğinden sanık hakkındaki cezanın TCK'nin 58'inci maddesi uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine karar verilmesinin olanaklı bulunmaması" bk. Yargıtay Onuncu Ceza Dairesinin E.2008/11257, K.2008/16010 sayılı kararı.

⁵⁹ 5271 sayılı CMK'nin 231'inci maddesinin 7'nci fıkrasında yer verilen "Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez." şeklindeki koşul 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 23'üncü maddesinin ilk şeklinde mevcut olmadığından dolayı, 06.12.2006 tarihinden önce işlenen suçlarda mahkemece, hükmolunan kısa süreli hapis cezasının TCK'nin 50/1-d bendindeki tedbirlere çevrilmiş olması hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına engel oluşturmayacaktır. Bk. YCGK'nin 03.06.2008 tarih ve E: 2008/2-149, K.2008/163 sayılı kararı, Açıklamalı Kanun-İçtihat Programı.

⁶⁰ YCGK'nin 03.06.2008 tarih ve E: 2008/7-133, K.2008/162 sayılı kararı, bk. Açıklamalı Kanun-İçtihat Programı.

- CMK'nin 231/8'inci maddesi uyarınca denetim süresi içinde dava zamanaşımı duracaktır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleşmesinden sonra sanığın kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine uymadığının tespit edilmesi durumunda mahkemece geri bırakılan hüküm açıklanacak, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleşmesi ile hükmün açıklanması arasında geçen süre, zamanaşımı süresinin hesabında dikkate alınmayacaktır.

Sanığın denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi ve bu kararın kesinleşmesinden sonra hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı veren mahkeme hükmü açıklayacaktır. Bu durumda öncelikle mahkemece, duruşma açılarak, sanığın celp edilmesi, varsa diyeceklerinin sorulması ve CMK'nin 231/11'inci fıkrasına göre değerlendirme yapıldıktan sonra CMK'nin 232'nci maddesinde gösterildiği şekilde hüküm kurulması gerekmektedir.

Savunma hakkını kısıtlayacak biçimde, duruşma açılmaksızın ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına atıfta bulunarak karar verilemez.⁶¹

CMK'nin 231/7'nci maddesi uyarınca açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemeyeceği ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemeyeceği için mahkemece, açıklanan hükümde hapis cezası ertelenebileceği gibi kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara da çevirebilecektir. Mahkeme bu durumda daha önceden verilen hükümden farklı olarak, sanığın beraatine, daha ağır veya hafif suçu işlediğine karar verirse farklı bir hüküm kurabilecek midir? Kanımızca bu durumda mahkemece, daha önceden verilmiş hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararından farklı olarak sanık hakkında üzerine atılı suçtan beraatine, daha ağır veya daha hafif bir suçtan mahkûmiyetine karar verilememelidir. CMK'nin 231/11'inci maddesinde sanığın denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler aykırı davranması halinde, mahkemenin hükmü açıklayacağı belirtilmiştir. Bu nedenle mahkeme işin esasına girmeden daha önceden geri bırakılan hükmü CMK'nin 231/7'nci maddesindeki hususları da değerlendirerek açıklamalıdır.

“Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, içerdiği düzenlemeler ve getirilişindeki amaç dikkate alındığında geçmişi itibariyle suça meyilli olmayan ve daha önce herhangi bir kasıtlı suçtan mahkûm olmayan kişilerin bir suç işlemeleri halinde, bu kişilerin suçun meydana gelmesinden duyduğu pişmanlığın doğal sonucu olarak suçtan hasıl olan ve dış dünyaya yansıyan bir takım zararları gidermeleri halinde uygulama alanı bulan ve niteliği itibariyle maddi hukuka ilişkin sonuçlar doğuran bir niteliğe sahiptir. Ancak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, yukarıda örnekleriyle açıklandığı gibi, birden fazla suç işleyen sanıklar hakkında uygulanabilmesi, bir çok suçta mahkemelerce hükmolunan sonuç cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olması, uygulanmayacağı suçların sınırlı olması ve toplum vicdanını rahatsız eden suçlarda da uygulanabilmesi ceza sisteminin toplum nazarında caydırıcı olabileceği beklentisini şüpheli hale getirmektedir.”⁶² Ayrıca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının temyiz yasa yolu ile denetlenememesinden dolayı, uygulanamayacak suçlarda uygulanabilmesi, bu kurumun mahkemelerce objektif şartların oluşması durumunda rutin

⁶¹ Yargıtay Sekizinci Ceza Dairesinin 19.09.2008 tarih ve E.2008/12198, K.2008/9890 sayılı kararı, <http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=5619>, 11.07.2009. Ayrıca 5237 sayılı TCK'nin 7/2'inci maddesi gereğince kesinleşmiş olan hükümlerin CMK'nin 231'inci maddesindeki şartların oluşup oluşmadığı hususunu belirlemek için yeniden ele alınması gerekmekte olup, hükmü veren mahkemece, objektif koşulların (sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmuş olması ve suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tamamen giderilmemesi) değerlendirilmesiyle sınırlı bir inceleme yapılması halinde evrak üzerinde, sübjektif koşulların (sanığın kişilik özellikleri ve duruşmadaki tutum ve davranışları) değerlendirilmesi gereken hallerde ise hâkimin taktir hakkını kullanması söz konusu olacağından duruşma açılarak yapılmalıdır. Bk. YCGK'nin 03.02.2009 tarih ve E: 2008/11-250, K.2009/13 sayılı kararı,

<http://www.adalet.org/forum2/karar/cbekran.php?id1=6022>, 06.08.2009.

⁶² **Bahattin Aras**, agm., s. 71-72-80.

olarak uygulanması ve suçun mağdurunun rızası dışında uygulanabilmesi de toplumun hukuka güvenini sarsmaktadır.

Her ne kadar hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı sanık lehine olsa da, temyiz yasa yoluna tabi olmamasından dolayı, bazen sanık aleyhine sonuçlar doğurabilmektedir. Sanığa beraat kararı verilmesi gerekirken⁶³ mahkûmiyet ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiği zaman, kesinleşmiş bir mahkûmiyet olmamasına rağmen sanık, toplum nazarında suçlu olacaktır. Ayrıca sanık beş yıl süreyle denetim süresine tabi tutulacak, bu süre içerisinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle bir yükümlülüğe tabi tutulabilecektir. Sanığın denetim süresi içerisinde suç işlemesi nedeniyle geri bırakılan hüküm açıklanıp Yargıtay tarafından eksik kovuşturma nedeniyle bozulması durumunda, aradan uzun zaman geçmesi nedeniyle delillere ulaşmak zorlaşacağı gibi, sanık tarafından delillerin karartılması da söz konusu olabilecektir. Eğer sanık, devlet memuru ise suçun niteliğine göre uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması veya memurluktan çıkarma cezası alabilecektir.⁶⁴

Askeri Ceza Kanununun 30'uncu maddesine göre askeri mahkemelerce, asker kişilere, kasten işlediği suç nedeniyle üç aydan fazla hapis cezası ile birlikte Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezası da verilebilmektedir. Yine aynı maddeye göre bazı suçları işleyen asker kişiler için takdire bağlı olmaksızın Türk Silahlı Kuvvetleri'nden çıkarma cezası verilmektedir. Ayrıca "Temyiz" başlığı altında örnekleriyle anlatıldığı gibi toplumdaki adalet ve eşitlik ilkesinin zedelenmesine yol açacak sonuçlar doğurabilmektedir. Tüm bu açıklanan nedenlerden dolayı mahkemelerce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı, temyiz yasa yoluna gidilmesi, temyiz incelemesini de İstinaf Mahkemelerince yapılması en hakkaniyetli sonuç olacaktır. Bu konuda yasal düzenleme yapılması gerekmektedir.

⁶³ Bu durum istisna olmakla birlikte "*Kanun Yararına Bozma*" başlığı altında örnek-leriyle anlatıldığı gibi karşılaşılabilmektedir.

⁶⁴ Her ne kadar kural olarak idare, disiplin cezası verirken mahkemenin kararıyla bağlı değil ise de, suçun nitelendirilmesi ve sübutunda mahkeme kararından faydalanmaktadır.

Adalet Bakanlığının kesinleşmiş mahkûmiyetlerde devlet memur-luğundan çıkarma cezası verilen ve mahkemece TCK'nin 7/2'nci maddesi uyarınca sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiği zaman bu kararın memuriyette alınan disiplin cezasına etki etmeyeceği hususundaki görüşü için bk. **Mustafa Artuç**, age, s. 340.

KAYNAKÇA

- Açıklamalı Kanun-İçtihat Programı
- Aksoy, M. Ramazan;** “*Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*”,
http://www.yayin.adalet.gov.tr/31_sayi%20icerik/M.%20Ramazan%20Aksoy.htm,
- Aras, Bahattin;** “*Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumu ve Uygulamadaki Sorunlar*”, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, sayı 22, Haziran, 2008.
- Artuç, Mustafa;** “*Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*”, Adalet Yayınevi, 2. baskı, Ankara, 2009.
- İpek, Ali İhsan; Parlak, Engin;** “*İçtihatlarla Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma*”, 2. baskı, Ankara, 2009.
- Kurtuluş, B. Selda;** “*Yargıtay’ın Suçtan Kaynaklanan Mal Varlıklarının Müsadere-si ve El Koyma Hükmüne İlişkin Uygulamaları*”,
www.google.com.tr/search?hl=tr&q=%22selda+kurtulu%C5%9F+makale%22&btnG=Ara&meta=
- Meran, Necati;** “*Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Konusunda Bazı Çözüm Önerileri*”, Terazi Hukuk Dergisi, sayı 23, Temmuz, 2008.
- Olgun, Sevinç;** “*Ceza Muhakemesi Kanununa göre Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*”, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, sayı 22, Haziran, 2008.
- Özbek, Mustafa;** “*Ceza Muhakemesi Kanununda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Mağdur Fail Uzlaştırmasının Usûl ve Esasları*”,
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/264/2375.pdf>,
- Özsoy, Nevzat;** “*Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Uygulama Açısından Değerlendirilmesi*”,
[http://www.adalet.org/makale/xysbekran.php?idno=6785,%20\(Özsoy\)Yargıtay Kararları Dergisi](http://www.adalet.org/makale/xysbekran.php?idno=6785,%20(Özsoy)Yargıtay Kararları Dergisi),